

Kraków, 30 marca 2021 roku

Dr hab. Marek A. Dąbrowski, prof. UEK

Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie
Kolegium Ekonomii, Finansów i Prawa
Katedra Makroekonomii

ul. Rakowicka 27, 31-510 Kraków

**Recenzja osiągnięć naukowych, aktywności naukowej, dydaktycznej i organizacyjnej
oraz współpracy z otoczeniem społecznym i gospodarczym w postępowaniu
habilitacyjnym doktora Tomasza Uryszka**

Uwagi wstępne

Podstawę prawną niniejszej recenzji stanowi ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2021 r., poz. 478) oraz postanowienie Komisji Uniwersytetu Łódzkiego do spraw stopni naukowych z dnia 18 stycznia 2021 r. w sprawie powołania komisji habilitacyjnej w postępowaniu dra Tomasza Uryszka. Recenzję przygotowano w związku z informacją z dnia 22 stycznia 2021 r. otrzymaną od Przewodniczącego ww. Komisji Pana dra hab. Rafała Matery, profesora UŁ.

Celem niniejszej recenzji jest dokonanie oceny dorobku naukowego Habilitanta pod kątem ustalenia, czy obejmuje on osiągnięcie naukowe stanowiące znaczny wkład w rozwój dyscypliny ekonomia i finanse oraz czy Habilitant wykazuje się istotną aktywnością naukową realizowaną w więcej niż jednej uczelni i/lub instytucji naukowej.

Recenzję sporządzono na podstawie otrzymanej dokumentacji postępowania habilitacyjnego, która obok wniosku Habilitanta obejmowała:

1. autoreferat (w języku polskim i angielskim),
2. dokument potwierdzający posiadanie stopnia doktora nauk ekonomicznych,
3. wykaz osiągnięć naukowych wraz z informacjami o współpracy z otoczeniem społecznym i gospodarczym,
4. oświadczenia współautorów,

5. monografię stanowiącą osiągnięcie naukowe będące podstawą do ubiegania się o nadanie stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie ekonomia i finanse,
6. kopie dziewięciu publikacji wybranych przez Habilitanta.

Kompletność dokumentacji oraz sposób jej przygotowania nie budzą zastrzeżeń i jako takie mogą być podstawą sporządzenia recenzji w postępowaniu habilitacyjnym.

Podstawowe informacje o Habilitancie

Z informacji przedstawionych w autoreferacie wynika, że kariera naukowa Habilitanta była związana z Uniwersytetem Łódzkim, gdzie pracował od 2003 r. jako asystent w Katedrze Finansów i Bankowości, a następnie jako adiunkt w Katedrze Finansów Publicznych. W 2007 r. Habilitant obronił rozprawę doktorską pt. „Źródła finansowania deficytu budżetowego w Polsce i ich wpływ na rozmiary długu Skarbu Państwa” przygotowaną na Wydziale Ekonomiczno-Socjologicznym Uniwersytetu Łódzkiego pod kierunkiem Pani prof. dr hab. Krystyny Piotrowskiej-Marczak i uzyskał we wrześniu 2007 r. stopień doktora nauk ekonomicznych w dyscyplinie ekonomia.

Ocena osiągnięcia naukowego

Jako osiągnięcie naukowe będące podstawą ubiegania się o nadanie stopnia doktora habilitowanego wskazano monografię naukową autorstwa Habilitanta zatytułowaną „Stabilizacja i optymalizacja długu publicznego a zrównoważenie sektora finansów publicznych. Polska na tle krajów Unii Europejskiej” wydaną przez Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego w Łodzi w 2020 r.

Monografia składa się z wstępu, trzech rozdziałów teoretycznych, dwóch rozdziałów empirycznych oraz zakończenia i bibliografii (224 strony). Cele i hipotezy badawcze, wykorzystane źródła danych i metody oraz wyniki empiryczne zostały syntetycznie opisane w autoreferacie (s. 2-15). Habilitant wskazał jako lukę badawczą brak „kompleksowych badań zawierających zarówno analizę i ocenę teoretycznych koncepcji szacowania zdyskontowanych wartości ograniczenia budżetowego w długim okresie, jak i uwzględniających modyfikacje wskaźników optymalnego poziomu zobowiązań publicznych

oraz formalne wnioskowanie statystyczne” (s. 13 monografii). Kolejne rozdziały monografii zostały poświęcone:

1. koncepcji zadłużenia publicznego, jego formom oraz skutkom,
2. pomiarowi zadłużenia publicznego z uwzględnieniem redystrybucji międzypokoleniowej oraz czynników koniunkturalnych
3. metodom oceny stopnia zrównoważenia zadłużenia publicznego,
4. zastosowaniu ujęcia *ex post* do oceny stabilności długu publicznego w Polsce na tle krajów Unii Europejskiej
5. ocenie stabilności długu publicznego w Polsce przeprowadzonej z wykorzystaniem scenariuszy ścieżek fiskalnych i ujęcia *ex ante*.

Kolejność prezentowanych treści jest poprawna. Należy dodać, że monografia została dobrze zredagowana i zawiera bardzo nieliczne błędy literowe i stylistyczne.

Dla porządku należy zauważyć, że przedłożona monografia spełnia formalny warunek zapisany w art. 219 ust. 1 pkt 2 ustawy, a mianowicie została wydana przez wydawnictwo, które w roku opublikowania monografii w ostatecznej formie było ujęte w odpowiednim wykazie ministerialnym.

Dokonując merytorycznej oceny monografii wyróżniono jej mocne i słabe strony. Do mocnych stron zalicza się po pierwsze podjęcie badań nad ważnym zarówno ze społecznego, jak i ekonomicznego punktu widzenia tematem. Stabilność sektora finansów publicznych jest efektem odpowiedzialnej polityki budżetowej, a jednocześnie niezbędnym warunkiem prowadzenia dobrej polityki gospodarczej w długim okresie. Należy podkreślić, że temat nie jest nowy i poświęcono mu wiele opracowań, a mimo to wciąż jest to temat, który, jak słusznie zauważono w monografii (s. 53), wzbudza kontrowersje. Bez wątpienia znaczenie badań nad równowagą fiskalną ulegnie zwiększeniu z uwagi na ogromne wyzwania stojące przed rządzącymi w związku z pandemią koronawirusa.

Po drugie, w monografii zaproponowano autorską definicję zrównoważenia sektora finansów publicznych (zrównoważenia fiskalnego), uwzględniając w niej wieloaspektowość tego stanu (s. 11-12). Jednocześnie Habilitant zadbał o to, aby definicja została odpowiednio zoperacjonalizowana. Pomiar zrównoważenia fiskalnego został przeprowadzony z wykorzystaniem dwóch głównych metod. Pierwsza bazowała bezpośrednio na międzyokresowym ograniczeniu budżetowym i polegała na jego odpowiedniej transformacji. W ramach tej grupy zastosowano podział na mierniki zrównoważenia krótko- i długookresowego, wyróżniając jednocześnie podejście *ex post* i *ex ante*. Analizy

przeprowadzone z wykorzystaniem tych mierników dominują w części empirycznej monografii, a także w innych publikacjach Habilitanta (zob. np. Uryszek, 2019, 2018, 2016, 2015). Druga grupa metod wiązała się z wykorzystaniem technik ekonometrycznych: badano stacjonarność szeregów czasowych oraz występowanie konitegracji. Te metody stosowane były w znacznie węższym zakresie niż metody z pierwszej grupy. Tego podejścia nie stosowano także w innych publikacjach Habilitanta załączonych do dokumentacji.

Po trzecie, w części empirycznej monografii nie tylko wykorzystano kilka metod oceny zrównoważenia fiskalnego, ale uwzględnione zostały także alternatywne scenariusze ścieżek fiskalnych opracowane przez Komisję Europejską. Tego rodzaju podejście należy uznać za wartościowe, ponieważ pozwoliło zilustrować skalę niepewności, która wiąże się z ocenami stopnia zrównoważenia fiskalnego. Jest to tym ważniejsze, że niepewności nie modelowano w inny sposób.

Lektura monografii skłania do sformułowania pewnych uwag krytycznych i polemicznych. Za główny cel badawczy uznano „zbadanie wartości i struktury zadłużenia sektora finansów publicznych oraz – na tej podstawie – wyznaczenie optymalnego poziomu zadłużenia tego sektora”, jak również ocenę „zrównoważenia sektora finansów publicznych w Polsce” na tle innych krajów Unii Europejskiej (UE) (s. 14, zob. też s. 9). Z tak sformułowanego celu można wnosić, że w monografii zostaną starannie rozróżnione pojęcia optymalnego poziomu długu publicznego oraz poziomu pozwalającego na stabilizację tego długu. Obietnicę zastosowania tego rodzaju rozróżnienia można także znaleźć w tytule monografii. Wymienione pojęcia należą do różnych warstw analizy ekonomicznej. Koncepcja stabilności długu należy do warstwy opisowej i ma charakter techniczny w tym sensie, że każdy poziom długu, przy którym przestaje się on zmieniać posiada przymiot stabilności bez względu na społeczne implikacje. Koncepcja optymalnego poziomu długu mieści się natomiast w warstwie normatywnej, ponieważ jej wykorzystanie wymaga określenia w drodze sądu wartościującego kryterium służącego do oceny optymalności długu i skonstruowania odpowiedniej funkcji celu, np. funkcji dobrobytu społecznego. Na te dwie koncepcje można także spojrzeć przez pryzmat prostych narzędzi stosowanych na gruncie podejścia ilościowego w naukach ekonomicznych, którego zwolennikiem wydaje się być Habilitant. Chodzi mianowicie o optymalizację warunkową: funkcja celu pozwala na identyfikację wielkości optymalnej przy jednoczesnym zawężeniu pola wyboru przez warunek ograniczający. Warto podkreślić, że sama stabilność długu nie gwarantuje jego utrzymywania się na optymalnym poziomie.

Omówione rozróżnienie zostało zastosowane w monografii w bardzo ograniczonym stopniu – lektura skłania wręcz do wniosku, że obie koncepcje stosowane są zamiennie. Co prawda na s. 9 za optymalny dług uznano „taką jego wartość i strukturę, która umożliwia osiągnięcie [...] trwałego i stabilnego systemu finansów publicznych, charakteryzującego się właściwym poziomem płynności, wypłacalności oraz zdolności do obsługi zadłużenia”, ale w częściach metodologicznej i empirycznej monografii nie dokonano operacjonalizacji tej definicji przez zdefiniowanie w sposób wyraźny funkcji celu. Przykładowo:

- a) na s. 111 nie zdefiniowano optymalnego poziomu długu publicznego, włączając go jednak do warunku zrównoważenia sektora finansów publicznych (zgodnie z którym suma zdyskontowanych sald pierwotnych jest niemniejsza niż dług publiczny),
- b) na s. 112 za optymalną wartość długu uznano „dodatni wynik równań (50) i (51)”, tj. dodatnią sumę zdyskontowanych sald pierwotnych,
- c) analogiczne rozwiązanie zastosowano w opisie metod oceny zrównoważenia sektora finansów publicznych typu *ex ante* (s. 112-113),
- d) na s. 141 stwierdzono wprost, że „optymalny poziom” zobowiązań publicznych „wynosi [...] tyle, ile dodatni wynik testu dla wstępnego warunku zrównoważenia. Jest to bowiem poziom długu, który może zostać spłacony z nadwyżek pierwotnych, bez naruszania międzyokresowego ograniczenia budżetowego”.

W żadnym z wymienionych fragmentów (a także innych w rozdziałach czwartym i piątym) nie określono funkcji celu, która posłużyłaby do przeprowadzenia optymalizacji, dokonując *de facto* utożsamienia optymalnego poziomu długu z poziomem spełniającym pewien warunek ograniczający.

Druga uwaga odnosi się do części teoretycznej. W trzech pierwszych rozdziałach daje się zauważyć stosunkowo niewiele odniesień do najnowszej literatury przedmiotu. Przykładowo w punkcie nt. kontrowersji wokół zadłużenia publicznego dominują odesłania do opracowań opublikowanych w latach 90. ubiegłego wieku (oraz wcześniej) i pierwszej dekady XXI w. Konkretyzując ten przykład, przedstawiając zagadnienie efektywności inwestycji publicznych (s. 51-53) prawie pominięto nowszą literaturę przedmiotu, choć przecież ten temat jest wciąż aktualny i dyskutowany w literaturze (zob. np. Dabla-Norris i in., 2012; Abiad i in., 2016; Furceri i Li, 2017; Berg i in., 2019; Izquierdo i in., 2019). Co więcej, w większym stopniu należało uwzględnić dyskusję nad efektywnością polityki budżetowej i mnożnikami fiskalnymi, zwłaszcza w kontekście doświadczeń po ostatnim

światowym kryzysie finansowym (np. Ashihara i Kameda, 2018; Broner i in., 2018; Chian Koh, 2017; Ramey, 2019).

Niepożądaną konsekwencją stosunkowo oszczędnego korzystania z najnowszej literatury przedmiotu jest pominięcie w monografii niektórych ważnych zagadnień. Należy do nich z pewnością dyskusja nad relacją między stabilnością długu publicznego i niskimi stopami procentowymi. Kwestię dynamicznej nieefektywności międzyokresowego ograniczenia budżetowego (wzrost gospodarczy przekracza realną stopę procentową) rozwinął niedawno O. Blanchard, wskazując na to, że taka sytuacja była w Stanach Zjednoczonych „raczej normą niż wyjątkiem” oraz że w takiej sytuacji nie tylko fiskalne koszty wysokiego zadłużenia mogą być niskie (lub wręcz zerowe), ale także niższy niż wcześniej sądzono jest ubytek dobrobytu (Blanchard, 2019). Zważywszy na coraz powszechniejsze stosowanie niskich stóp procentowych, w tym również w krajach Unii Europejskiej, trudno jest wytłumaczyć pominięcie tej kwestii w monografii.

W części empirycznej, na którą składają się rozdziały czwarty i piąty, zastosowane zostały opisane w rozdziale trzecim metody oceny zrównoważenia sektora finansów publicznych. Wykorzystanie tych metod budzi pewne wątpliwości. Po pierwsze, trudno jest uznać za dobrze uzasadnione wykorzystanie w podrozdziale 2 w rozdziale czwartym wskaźnika zrównoważenia sektora finansów publicznych w krótkim okresie opisanego wzorem (58) (s. 115), ponieważ nie zawiera on informacji wykraczających poza te zawarte w saldzie rzeczywistym. Świadczy o tym choćby porównanie wartości tego wskaźnika zamieszczonych w tabeli 10 (s. 136-137) zdanymi na temat salda zawartymi w tabeli 6 (s. 122-124). Z kolei prezentując i stosując wskaźniki opracowane przez Oliviera Blancharda (s. 90-91, 114, 137-139), nie wskazano na ich główną słabość, tj. ich „oparcie na arbitralnych definicjach zrównoważenia, mianowicie stałym wskaźniku [...] długu do produkcji” (Chalk i Hemming, 2000, s. 9). Po drugie, metoda oceny zrównoważenia sektora finansów publicznych w długim okresie bazująca na analizie sumy zdyskontowanych sald pierwotnych została zastosowana z pominięciem wątpliwości, jakie wiążą się z analizami tego rodzaju, a które zostały opisane w literaturze, m.in. przez Bohna (1998, 2007) (jego praca jest przywoływana na s. 103 i 154 w kontekście podejścia ekonometrycznego). Bohn (1998) argumentował, że występowanie deficytów pierwotnych nie dostarcza przekonującego dowodu przeciwko zrównoważeniu fiskalnemu, ponieważ przy niskich stopach procentowych możliwe jest utrzymywanie deficytów pierwotnych nawet w długim okresie. Po trzecie, stosując metodę ekonometryczną, ograniczono się do przeprowadzenia testów pierwiastka

jednostkowego oraz zbadania kointegracji (testem Engle'a-Grangera). Co prawda, przyznano, że wyniki nie pozwalają na formułowanie jednoznacznych wniosków (np. brak stacjonarności długu publicznego niekoniecznie oznacza brak zrównoważenia fiskalnego, zob. s. 103 i 154), ale nie zdecydowano się na przeprowadzenie pogłębionej analizy z wykorzystaniem, jak to ujął Bohn (2007), „konstruktywnej alternatywy względem testowania pierwiastka jednostkowego”, a mianowicie podejścia bazującego na funkcji reakcji fiskalnej (zob. np. Bohn, 2005, Ghosh i in., 2013, Debrun i in., 2019). Zbadanie relacji między saldem pierwotnym a (opóźnionym) długiem publicznym pozwoliłoby nie tylko na sformułowanie lepiej uzasadnionych wniosków w odniesieniu do zrównoważenia fiskalnego, ale także na oszacowanie przestrzeni fiskalnej (różnica między granicą długu a jego bieżącym poziomem).

Monografia została, co zaznaczono wyżej, starannie opracowana od strony redakcyjnej. Występują w niej jednak pewne nieścisłości terminologiczne oraz fragmenty, które nasuwają wątpliwości. Niektóre z nich wymieniono poniżej.

1. W definicji długu publicznego na s. 20 pomieszano pojęcia prawne: dłużnik nie „zaciąga wierzytelności”, lecz zaciąga dług, zaś wierzytelność nabywa wierzyciel.
2. W równaniu (4) pominięto stopę wzrostu gospodarczego (s. 32).
3. Nie jest jasne, dlaczego kryzysy walutowe uznano za odrębne od kryzysów finansowych (s. 39). Przecież te pierwsze są rodzajem (kategorią) tych drugich (zob. np. Claessens i in., 2014; Laeven i Valencia, 2018).
4. Niezbyt fortunate jest stwierdzenie „[u]żywanie PKB lub DNB jako deflatora w tym wskaźniku ma ograniczenia” (s. 40). Ani PKB, ani DNB nie są wskaźnikami cenowymi (być może chodziło o deflator PKB i deflator DNB).
5. W równaniu (36) na s. 96 brakuje znaku dodawania (zob. Hamilton i Flavin, 1986, równanie 9, s. 811).
6. Na s. 97 i 116 zasugerowano, że moc testu pierwiastka jednostkowego zależy od częstości danych. Nie jest to jednak pogląd dominujący w literaturze. Twierdzą tak np. Boswijk i Klaassen (2012), ale w odniesieniu do danych giełdowych. W literaturze panuje natomiast od dawna odmienny pogląd – ważna jest długość szeregu, a nie częstość danych (Shiller i Perron, 1985).
7. Sformułowania: „stopień macierzy” (s. 102), „liczba kointegracji” (s. 102), „dobra wydajność testu” (s. 143) miały zapewne oznaczać odpowiednio: rząd macierzy, liczbę wektorów kointegrujących, moc testu.

8. Liczbę opóźnień w testach pierwiastka jednostkowego w punkcie 3.2 w rozdziale czwartym wybrano kierując się częstością danych (kwartalne) (s. 145). Wskazane było zastosowanie bardziej konwencjonalnego podejścia, tj. posłużenie się kryteriami informacyjnymi lub zbadanie autokorelacji reszt.
9. Tytuł rozdziału piątego jest nieco mylący: w rozdziale nie konstruowano prognoz zadłużenia publicznego, lecz wykorzystano je w analizie stabilności długu.
10. Nie wszystkie zawarte w tabelach 22-26 oraz w tabelach 30, 32-35 wartości liczbowe są ze sobą spójne. Przykładowo, różnica między podanymi dla scenariusza bazowego wartościami salda pierwotnego (tabela 22, trzeci wiersz) oraz salda wyliczonego na podstawie równania (29) (tabela 30, druga kolumna) nie jest spójna z podaną w tabeli 30 (trzecia kolumna) różnicą.

Ocena pozostałej aktywności naukowej

Poza monografią wskazaną jako osiągnięcie naukowe w postępowaniu habilitacyjnym dorobek naukowy Habilitanta obejmuje 59 opracowań opublikowanych po uzyskaniu stopnia naukowego doktora. Zaliczają się do nich:

- dwie monografie, w tym jedna napisana we współautorstwie,
- 21 rozdziałów w monografiach, w tym 6 napisanych we współautorstwie (w wykazie osiągnięć naukowych na s. 1 podano, że rozdziałów napisanych we współautorstwie było 5),
- 36 artykułów, w tym 5 napisanych we współautorstwie.

Warto wskazać na kilka istotnych cech tego dorobku. Po pierwsze, publikacje miały miejsce w latach 2008-2019, tj. w dwunastoletnim okresie, a to oznacza, że średnio Habilitant publikował prawie pięć prac rocznie, co należy uznać za wynik co najmniej dobry.

Po drugie, w dorobku znajduje się 14 opracowań w języku angielskim (trzy rozdziały w monografiach i jedenaście artykułów). Co prawda wskaźnik umiędzynarodowienia dorobku na poziomie nieco ponad 20% trudno uznać za wysoki, ale bardzo pozytywne jest to, że opracowania w języku angielskim zostały opublikowane głównie w ostatnich latach (zwłaszcza artykuły), a więc Habilitant wyraźnie zmienił strategię publikacyjną. Innym korzystnym przejawem zmiany tej strategii jest zwiększenie w ostatnich latach udziału publikacji w formie artykułów w czasopismach naukowych.

Po trzecie, w dorobku znajduje się pięć opracowań opublikowanych w czasopismach indeksowanych w międzynarodowych bazach (w latach 2015, 2018 i 2019): cztery w bazie Scopus oraz trzy w bazie Web of Science (dwa czasopisma powtarzają się w obu bazach). Warto podkreślić, że wśród tych artykułów jest jeden opublikowany w czasopiśmie indeksowanym w bazie *Journal Citation Reports* (czasopismo ze wskaźnikiem IF 1,214). Należy też zauważyć, że czasopismo *Journal of International Studies* nie znajdowało się w bazie Scopus w 2015 r., tj. w roku publikacji jednego z artykułów Habilitanta w tym czasopiśmie (wskaźnik CiteScore wyliczany jest od 2016 r., natomiast publikacje z wcześniejszych lat zostały włączone do bazy na zasadzie tzw. *backfill*). Nie zmienia to pozytywnej oceny samej publikacji w tym czasopiśmie – można przecież zauważyć, że właśnie dzięki publikacjom z lat poprzedzających rok 2016 czasopismo zostało umieszczone w bazie Scopus. Ta kwestia powinna być jednak wyraźnie zaznaczona w dokumentacji, przynajmniej w wykazie osiągnięć naukowych w części poświęconej informacjom naukometrycznym (s. 22).

Do słabszych stron dorobku można zaliczyć kilka kwestii. Po pierwsze, mimo zaznaczonej pozytywnej zmiany strategii publikacyjnej, znaczną część dorobku stanowią opracowania opublikowane w czasopismach o relatywnie niewielkim zasięgu. Biorąc pod uwagę tematykę badań, nieco zaskakujący jest brak publikacji w takich czasopismach, jak „Gospodarka Narodowa”, czy „Ekonomista”.

Po drugie, niektóre z opracowań są bardzo krótkie. Krańcowym przypadkiem jest liczące dwie strony opracowanie pt. „Proposals for the improvement of the Polish Local Finance System” będące rozdziałem w monografii (w przeciwieństwie do innych rozdziałów, ten nie posiada bibliografii). W przypadku niektórych opracowań stosunkowo niewielka objętość wynika z tego, że są one podrozdziałami, a nie rozdziałami w monografiach. Jest tak na przykład w przypadku trzech opracowań pt. „Determinanty kondycji finansowej jednostek samorządu terytorialnego”, „Skutki zadłużania się JST i ich wpływ na bezpieczeństwo finansowe jednostki samorządu terytorialnego” oraz „Zarządzanie zadłużeniem jednostek samorządu terytorialnego”, które stanowią kolejne podrozdziały tego samego rozdziału. Nie kwestionując znaczonego wkładu Habilitanta w przygotowanie przedmiotowego rozdziału, należy negatywnie ocenić wskazanie wymienionych podrozdziałów jako trzech rozdziałów w monografiach naukowych (zob. też autoreferat s. 18 i 22). Podobną wątpliwość nasuwają:

1. Opracowanie zatytułowane „Rozwiązania systemowe dotyczące możliwości zaciągania zobowiązań dłużnych w Tajlandii”, które jest podrozdziałem. Pozostałych pięć podrozdziałów tego rozdziału zostało napisanych przez innych autorów.
2. Opracowanie pt. „Dotacje i subwencje w teorii federalizmu fiskalnego”, które jest podrozdziałem. Pozostałe dwa podrozdziały tego rozdziału zostały napisane przez innych autorów.
3. Opracowanie pt. „System dotacji i subwencji w Polsce w latach 1999-2003”, które jest jednym z dwóch punktów (sic) w podrozdziale. Pozostałych sześć podrozdziałów tego rozdziału zostało napisanych przez innych autorów.

W wymienionych przypadkach należało wyraźnie wskazać, że za każdym razem chodzi o jedno opracowanie przygotowane we współautorstwie i określić wkład poszczególnych współautorów.

Po trzecie, porównanie czterech włączonych do dokumentacji artykułów, które poświęcono analizie zrównoważenia fiskalnego (Uryszek 2015, 2016, 2018, 2019), z monografią skłania do sformułowania wniosku, że Habilitant stosował w wymienionych opracowaniach bardzo zbliżone metody do wykorzystanych w monografii. Innymi słowy, w warstwie metodologicznej badań Habilitanta nad zrównoważeniem fiskalnym dokonał się stosunkowo niewielki postęp.

Podsumowując, dorobek publikacyjny Habilitanta po uzyskaniu stopnia naukowego doktora jest znaczny pod względem liczby publikacji, nawet jeśli uwzględni się stosunkowo długi czas, jaki upłynął od czasu uzyskania stopnia doktora (ok. 12 lat). Jednocześnie jednak w dorobku jest relatywnie niewiele opracowań opublikowanych w czasopiśmie indeksowanych w bazach międzynarodowych. Według informacji naukometrycznych podanych w dokumentacji liczba cytowań wynosi: 168 w bazie Google Scholar, 8 w bazie Scopus oraz 3 w bazie Web of Science. Sumaryczny jednoroczny wskaźnik *impact factor* publikacji naukowych według listy *Journal Citation Reports* zgodnie z rokiem opublikowania wynosi 1,214, a wskaźnik pięcioletni 1,156. Pozytywnie ocenić należy silniejsze ukierunkowanie Habilitanta w ostatnich latach na publikacje w czasopiśmie o zasięgu międzynarodowym, zaś negatywnie to, że zmiana nastąpiła tak późno oraz podanie nieprecyzyjnych informacji na temat dorobku publikacyjnego.

Habilitant uczestniczył w realizacji jednego międzynarodowego projektu badawczego, którego część była realizowana jeszcze przed uzyskaniem stopnia naukowego doktora (2006-2008), jednego międzyuczelnianego i jednego uczelnianego projektu naukowego (2010-

2013). We wszystkich projektach Habilitant pełnił funkcję wykonawcy. Habilitant zrealizował w latach 2008-2012 cztery inne tematy badawcze finansowane ze środków macierzystego wydziału. Stosunkowo duża aktywność w pracach zespołów badawczych w początkowym okresie po uzyskaniu stopnia naukowego doktora zasługuje na pozytywną ocenę. Pewne wątpliwości nasuwa natomiast bierność Habilitanta w tym obszarze w okresie od 2014 r. Jednocześnie należy zauważyć, że Habilitant podjął pewne kroki zmierzające do zwiększenia swojej aktywności w realizacji projektów badawczych, a mianowicie nawiązał w 2018 r. współpracę z pracownikami naukowymi Lyon Catholic Univeristy oraz Univeristy of Lyon 3, a także w 2017 r. z pracownikiem Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie. Efektem tej różnokierunkowej współpracy nie była jak dotąd żadna publikacja, a przedstawiona dokumentacja nie pozwala na ocenę stopnia zaawansowania prac. Jedynie w przypadku współpracy z pracownikiem Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie przygotowano dwa opracowania, które, jak wynika z przedstawionej dokumentacji, zostały skierowane do redakcji dwóch czasopism i są na etapie recenzji. Z dokumentacji nie wynika, czy współpraca będzie realizowana w ramach projektu badawczego finansowanego w drodze konkursów krajowych lub zagranicznych i czy Habilitant podjął jakieś działania ukierunkowane na pozyskanie środków w takich konkursach.

Na pozytywną ocenę zasługuje aktywność konferencyjna Habilitanta zarówno w zakresie wystąpień z referatem, jak i uczestnictwa w komitetach organizacyjnych konferencji. Habilitant wziął udział w 29 konferencjach w latach 2008-2018, w tym w 11 konferencjach międzynarodowych w takich krajach, jak: Chiny, Słowacja i Tajlandia. Biorąc pod uwagę tematykę badawczą i silne ukierunkowanie badań na kraje Unii Europejskiej należy wyrazić nadzieję, że w przyszłości Habilitant uwzględni w swoich planach konferencyjnych w większym stopniu kraje europejskie. Udział w komitetach organizacyjnych czterech konferencji organizowanych przez Uniwersytet Łódzki jest wynikiem dobrym.

Słabiej należy ocenić aktywność w zakresie recenzowania prac naukowych. Składają się na nią: jedna recenzja dla czasopisma naukowego (wydawanego przez Uniwersytet w Białymstoku) oraz recenzje czterech rozdziałów w jednej monografii dla wydawnictwa, które nie zostało umieszczone w ministerialnym wykazie wydawnictw publikujących recenzowane monografie naukowe. Habilitant nie jest członkiem komitetów redakcyjnych ani rad naukowych czasopism.

Do słabych stron wniosku należy również fakt nieuczestniczenia w stażach w instytucjach naukowych. Aktywność Habilitanta w tym obszarze miała miejsce jedynie przed uzyskaniem stopnia naukowego doktora.

Ocena dorobku dydaktycznego, organizacyjnego , popularyzatorskiego i współpracy z otoczeniem społecznym i gospodarczym

Habilitant prowadził zajęcia dydaktyczne na studiach I i II stopnia z kilku przedmiotów, w tym zajęcia w języku angielskim. Zajęcia były prowadzone na Uniwersytecie Łódzkim, a także w trzech uczelniach zagranicznych w ramach programu wymiany Erasmus plus (Bułgaria, Rumunia, Węgry). Ponadto, Habilitant był promotorem 83 prac licencjackich i 39 prac licencjackich, a także pełnił funkcję recenzenta ponad 350 prac dyplomowych. Za swoją działalność dydaktyczną dr Tomasz Uryszek otrzymał zespołową nagrodę w 2019 r., a ponadto kilkakrotnie wygrywał konkursy na najlepszego wykładowcę. Te osiągnięcia sprawiają, że dorobek dydaktyczny należy uznać za znaczny.

Na jednoznacznie pozytywną ocenę zasługuje również dorobek organizacyjny. Habilitant pełni funkcję prodziekana Wydziału Ekonomiczno-Socjologicznego UŁ ds. studenckich (od 2020), zajmuje stanowisko wicedyrektora Instytutu Finansów UŁ odpowiedzialnego za programy i plany studiów (od 2012), jak również jest lub był: członkiem Rady Wydziału Ekonomiczno-Socjologicznego, różnych wydziałowych komisji, opiekunem Studenckiego Koła Naukowego Progress, wicedyrektorem Centrum Transferu Technologii. Ponadto, pełni funkcję opiekuna współpracy dydaktycznej między Uniwersytetem Łódzkim a Armenian State University of Economics oraz Business School of the National University of Mongolia. Wymienione osiągnięcia świadczą o tym, że dorobek organizacyjny jest ponadprzeciętny.

Pozytywnie należy ocenić działalność popularyzatorską i ekspercką. Ta działalność polegała przede wszystkim na opracowywaniu analiz, prognoz, opinii, materiałów szkoleniowych, a także prowadzeniu wykładów i szkoleń. Tematyka tej działalności była zróżnicowana, przy czym daje się zauważyć ukierunkowanie na szeroko pojmowane upowszechnianie wyników działalności naukowej. Współpraca z otoczeniem społecznym i gospodarczym dotyczyła m.in. takich instytucji, jak: Międzynarodowy Instytut Biologii Molekularnej i Komórkowej (Warszawa), Staropolska Izba Przemysłowo-Handlowa (Kielce), Europejskie Forum Odpowiedzialności Ekologicznej (Katowice), a także spółki prawa handlowego. Habilitant jest autorem lub współautorem pięciu studiów wykonalności dla

projektów finansowanych ze środków Unii Europejskiej, które zostały opracowane w latach 2017-2019 w Uniwersytecie Łódzkim. Habilitant pełnił także funkcję eksperta w Inkubatorze przedsiębiorczości Uniwersytetu Łódzkiego.

Podsumowując, dorobek dydaktyczny, organizacyjny, popularyzatorski oraz współpraca z otoczeniem społecznym i gospodarczym Habilitanta zasługują na pozytywną ocenę. Należy podkreślić, że w sferze organizacyjnej dr Tomasz Uryszek posiada ponadprzeciętne osiągnięcia.

Wniosek końcowy

Po zapoznaniu się z dokumentacją postępowania habilitacyjnego stwierdzam, że przedstawione do oceny osiągnięcie naukowe wnosi wkład w rozwój wiedzy na temat funkcjonowania sektora finansów publicznych, w szczególności w kwestii stabilności długu publicznego oraz relacji zachodzących między długiem publicznym a saldem sektora finansów publicznych. Wkład w rozwój dyscypliny ekonomia i finanse ma w dominującym stopniu charakter empiryczny i polega na sformułowaniu definicji zrównoważenia fiskalnego i jej operacjonalizacji, zastosowaniu metod oceny zrównoważenia w krótkim i długim okresie przy wykorzystaniu ujęcia *ex post* oraz *ex ante*, jak również uwzględnieniu w analizie niepewności przez wykorzystanie alternatywnych scenariuszy ścieżek fiskalnych opracowanych przez Komisję Europejską. Za najmocniejsze strony dorobku Habilitanta należy uznać opublikowanie jednego artykułu w czasopiśmie ze wskaźnikiem IF, znaczną aktywność dydaktyczną oraz bogaty dorobek organizacyjny i silną współpracę z otoczeniem społecznym i gospodarczym. Do słabych stron dorobku zalicza się przede wszystkim pominięcie w monografii podejścia bazującego na funkcji reakcji fiskalnej, stosunkowo nieliczne publikacje w czasopismach indeksowanych w międzynarodowych bazach oraz brak aktywności w realizacji projektów badawczych finansowanych w drodze konkursów krajowych lub zagranicznych.

Podsumowując, stwierdzam, że łączna ocena dorobku Habilitanta jest umiarkowanie pozytywna, a przedstawione do oceny osiągnięcie naukowe będące podstawą ubiegania się o nadanie stopnia naukowego doktora habilitowanego wnosi wkład w rozwój dyscypliny ekonomia i finanse, który można uznać za spełniający wymogi ustawowe. Jednocześnie, biorąc pod uwagę w szczególności dorobek publikacyjny i konferencyjny Habilitanta, oceniam, że dr Tomasz Uryszek wykazał się istotną aktywnością naukową realizowaną

w więcej niż jednej uczelni lub/i instytucji naukowej. W świetle tych ustaleń zasadne jest dopuszczenie dra Tomasza Uryszka do kolejnych etapów postępowania w przewodzie habilitacyjnym.

Wykaz literatury

- Abiad, A., Furceri, D., Topalova, P., 2016. The macroeconomic effects of public investment: Evidence from advanced economies. *Journal of Macroeconomics*, 50, 224-240.
- Ashihara, A., Kameda, K., 2018. Is fiscal expansion more effective in a financial crisis? *Applied Economics Letters*, 25(2), 111-114.
- Berg, A., Buffie, E. F., Pattillo, C., Portillo, R., Presbitero, A. F., Zanna, L.-F., 2019. Some misconceptions about public investment efficiency and growth. *Economica*, 86(342), 409-430.
- Blanchard, O., 2019. Public debt and low interest rates. *American Economic Review*, 109(4), 1197-1229.
- Bohn, H., 1998. The behavior of U. S. public debt and deficits. *The Quarterly Journal of Economics*, 113(3), 949-963.
- Bohn, H., 2005. The sustainability of fiscal policy in the United States. Cesifo Working Paper No. 1446.
- Bohn, H., 2007. Are stationarity and cointegration restrictions really necessary for the intertemporal budget constraint?. *Journal of Monetary Economics*, 54, 1837-1847.
- Boswijk, H. P., Klaassen, F., 2012. Why frequency matters for unit root testing in financial time series. *Journal of Business & Economic Statistics*, 30(3), 351-357.
- Broner, F., Clancy, D., Erce, A., Martin, A., 2018. Fiscal multipliers and foreign holdings of public debt. CEPR Discussion Paper No. DP12960.
- Chalk, N., Hemming, R., 2000. Assessing fiscal sustainability in theory and practice. IMF Working Paper WP/00/81.

- Chian Koh, W., 2017. Fiscal multipliers: new evidence from a large panel of countries. *Oxford Economic Papers*, 69(3), 569-590.
- Claessens, S., Kose, M. A., Laeven, L., Valencia, F., 2014. *Financial crises: Causes, consequences, and policy responses*. International Monetary Fund, Washington D.C.
- Dabla-Norris, E., Brumby, J., Kyobe, A., Mills, Z., Papageorgiou, C., 2012. Investing in public investment: An index of public investment efficiency. *Journal of Economic Growth*, 17(3), 235-266.
- Debrun, X., Ostry, J. D., Willems, T., Wyplosz, C., 2019. Public debt sustainability. CEPR Discussion Paper No. DP14010.
- Furceri, D., Li B. (G.), 2017. The macroeconomic (and distributional) effects of public investment in developing economies. IMF Working Paper No. 17/217.
- Ghosh, A. R., Kim, J. I., Mendoza, E. G., Ostry, J. D., Qureshi, M. S., 2013. Fiscal fatigue, fiscal space and debt sustainability in advanced economies. *The Economic Journal*, 123(566), F4-F30.
- Hamilton, J., Flavin, M. A., 1986. On the limitations of government borrowing: a framework for empirical testing. *American Economic Review*, 76(4), 808-819.
- Izquierdo, A., Lama, R., Medina, J. P., Puig, J., Riera-Crichton, D., Vegh, C., Vuletin, G. J., 2019. Is the public investment multiplier higher in developing countries? an empirical exploration. IMF Working Paper WP/19/289.
- Laeven, L., Valencia, F., 2018. Systemic banking crises revisited. IMF Working Paper WP/18/206.
- Ramey, V. A., 2019. Ten years after the financial crisis: what have we learned from the renaissance in fiscal research?. *Journal of Economic Perspectives*, 33(2), 89-114.
- Shiller, R. J., Perron, P., 1985. Testing the random walk hypothesis: Power versus frequency of observation. *Economics Letters*, 18, 381-386.
- Uryszek, T., 2015. Sustainable public finance - Illusion or reality? Evidence from old EU member states. *Journal of International Studies*, 8(1), 22-30.
- Uryszek, T., 2016. Primary deficit indicator, tax gap, and fiscal sustainability – Evidence from Central and Eastern EU Member States. *Finanse. Czasopismo Komitetu Nauk o Finansach PAN*, 1(9), 103-116.
- Uryszek, T., 2018. Fiscal sustainability of local governments in the Visegrad Group countries. *Entrepreneurial Business and Economics Review*, 6(3), 59-71.
- Uryszek, T., 2019. Can fiscal paths be sustainable? Evidence from Poland. *Emerging Markets Finance and Trade*, <https://doi.org/10.1080/1540496X.2019.1668768>.